

TEKKELOOD

1.SÕDA TAEVAS

1.

Maaailma loomise ajal on kurat üks püha ingel olnud, aga aegajalt on ta jumalast ikka enam ja enam ära taganenud ja temal vastu hakanud ja viimati väga nurjatumaks läinud. Siis on jumal teda taevast maha tõuganud: üks tükk langenud vette, sellest on näkk saanud, teine tükk kukkunud maa peale, sellest on meie praegune kurat saanud.

H II 38, 606 (41) < Väike-Maarja khk – Carl Mastberg (1892)

2.

Sedasi on kirjas – räägivad, et mihkclipäeval on taevas sõda old, siis visatud muist ingleid taevast alla ja kurat ka. See ju kirjas üleval ka, et see old Jumala pühamaks ingliski. Taht veel jumalast ülemaks saada. Siis Jumal viskas ta taevast maha. See mis vette kukkus, sest sai veeal'jas, kis metsa kukkus, sest sai metsal'jas, kis väljale, sest väl'jaal'jas. [käänab al'jas: al'dja]

ERA II 35, 17/8 (1) < Koeru khk, Veinjärve v, Aruküla m – R. Viidebaum < pime eit, üle 71 a (1931)

3.

A l i j a s

Oot-ot, ma tean alijast ka ike natuke rääkida.

Üks vanamees rääkis, vana lendav madu olla enne taevas old. Peaingel Mihkel löönd selle lendava mao kolmeks tükiks. Tükid kukkund taevast alla. Mis kõva maa peale kukkund, see saand maa aluseks (hääldab kaks sõna); mis vette kukkund, see saand näkiks; mis suure metsa sisse kukkund, see saand metsa alijaks.

Metsa alijas – niisugune nagu üks vana narakas tekk, teine jalg kõveras ja teise jalaga nõuand; õhust läind. Nii olla teda nähtud, kui ta ühest metsast teise läind.

Alijas pidi olema see, kes inimesi eksitab ja metsast inimesele vastu osatab.

Sest on ummes 80 aastat tagasi, kui see vanamees mulle rääkis, olin siis alles poisike.

ERA II 24, 141/3 (16) < Türi khk – Richard Viidalepp (1930)

4.

Taevast loobiti ingleid alla. Kes kukkus vette, sellest sai näkk, kes langes maha, sellest tuli inimesesõõja.

ERA II 18, 465 (10) < Harju-Jaani khk, Peningi v, Kadakaotsa k, Sipilga t < Harju-Jaani khk, Peningi v, Perila k, Mäesepa t – Rudolf Põldmäe < Kai Silberg, 85 a (1929)

5.

Millal kurat on taevast maha visatud; kui Jeesuse Juudas ära andis; kui Jeesus kurja vaimu sigade sisse ajas ja sead ülekaela merde läksid – need peavad kõik õnnetud päevad olema.

ERA II 38, 107 (9) < Hageri khk, Kohila vanadekodu < Harju-Madise khk, Kloostri v – (?)

6.

Kui Jumal ja kurat läind riidu, siis kuradi inglid loobitud taevast alla. Kui nad kukkond maa peale, sealt pidid hakkama maa-alused, kui kukkusid jõkke, siis said näkkideks, kui langesid metsa, siis neist said metshaljajad.

ERA II 19, 522/3 (13) < Juuru khk, Kaiu v, Ärismäe k, Tõnu t – Rudolf Põldmäe < Mats Ülistom, 75 a (1929)

7.

On olemas veevaimud, maavaimud ja metsavaimud. Kui taevast ingleid maha loobiti, siis mis sattusid vette, neist said veevaimud, mis kukkusid metsa, neist said metsaaljad, mis kukkusid maale, need jäid maale elutsema.

ERA II 19, 129 (3) < Kose khk, Ravila vaestemaja – Rudolf Põldmäe < Mari Nakkur, 61 a (1929)

8.

Kes metsa kukkus, kui ingel Miikael oli sõdind, oli loopind need inglid maha taevast, metsas sai alijaks, kes jõkke kukkus, sai näkiks.

ERA II 38, 162 (28) < Kose khk, Tuhala v – Rudolf Põldmäe (1931)

9.

Kui taevast sõda olnud Jumala inglite ja kuratite vahel, siis visatud kuratid maa peale alla, need kes vette kukkond muutnud näkkideks, kes kuiva maa peale kukkond saanud tallajaks, kes öösel inimesi tallamas käivad kui need magavad.

ERA II 57, 717 (13) < Märjamaa khk, Tolli k – Emilie Poom < Hans Möldermann (1932)

10.

Mikael ja tema inglid sõdisid lendva mao vastu, lendav madu heideti kõige oma inglitega taevast maha. Kes kukkus metsa, see on metsaoidja, eksitab inimeisi. Kes kukkus selili, sealt kohalt ingab mua ära inimese, alvab ära. Kes kukkus vette, see on veevaim, kes uputab inimeisi. Kes kukkus kummuli, see ei sua kedagi teha.

AES, MT 35, 8 < Põltsamaa khk, Raasna k – Alma Piiskop < Eeva Martjaan, 72 a (1926)

11.

Kui vanast oliva engli taivan sõdima läinuva, sis oliva kurja engli maha pillutu. Keis kummali sadanuva, noite kottus see ei tekev midägi häda. Keis külili sadanu, noist saavet vähämbä maalise hädä. Keis sälili sadanuva, keis noite kottuste pääle johus, kui säärane aig om, tuu saa suure hädä. Tuu kõge halvemb tunn olev keisk-päiva aigu. Koi kosteki juut, sis kästas kolm kõrd peran süiladä, sis ei saavet kurjast viga (suuremb oppus om iks sii, et käsk risti ette heita).

H III 22, 98 (23) < Otepää khk, Palupera v – Joosep Silde < emalt (1895)

12.

T a i v a s õ a s t

Vana halv oll Jumalaga velidse. Jummal oll vanõmb veli, vana taa noorõmb, kia umma junni naas ajama ja vanõmba velega riidlõma. Jummal and sõa pidämise päähingli Mihkali kätte. Jumala jaost oll hulk pühä hinglit, vana taa jaost oll kah hulk pühä hinglit, kes timä perrä kah kurast olli lännü – olõs taivah ilmadu suur sõda. Siäl valõti verd jõe viisi, kooni viimäte päähingli Mihkal vanast taast ülemb sai ja kõik ta kammandu siält üle pää kaala taivast alla pill. Suurõmb jago pillu näid vessi sisse, niigu noid vessi no-ks ilmu pääl rohkõmb om, nii näid rohkõmb kah vette sattõgi.

Siält sai sis hulk vannu näksõ, kiä siäl, kohe nimä sattõ, ka elämägi piävä. Egah järveh, jõeh, mereh ja mõtselah om näid hulk, kes kõik inemisi vette tahtva vitä, hinele seldsimelist. Kadus mere pääl! Omma külh suurõ laiva, niigu mändse külä, võt arr taht ilmusi hukada. Mul oll esi veli soldat, kia laivu pääl oll. Tuo õks kõnõli: ku naas laiva perä ala kiskma, ku naas kiskma, niigu oherdiga vie sisse püördma. Suurõ vaivaga lännü viel kaptinnal kõrda vana halva küüdsist arr pästä ja paeda.

Nii om näid vannu mõtsikiti egah külä kaohki, kohe naa mitugi last vägusi sisse omma tõmmanu, arr uputanu.

H II 73, 272/3 (44) < Setumaa, Meremäe v, Kasselrovi k – Jaan Sandra < Kasselrova Serge (1906)

2. UPPUNU

13.

Mõni räägib et näkk on jumalast loodud algmisest vette vetevaimuks, aga teised räägivad, et näkk sest on tulnud kui siia ehk sinna inimene ilma nägemata ära upub – see tulevad siis sest. Siis hakkavat see vaim, mis vette upub ilma nägemata väljas käima. Kolm aastad käinuvad nii ja kui keegi ristiinimene ei näe teda, siis ta

ka kurja hakkavat tegema. Ja kui keegi inimene sinna kohta ujuma läheb, siis kohe upub ta ära, sest näkk veab teda sisse sinna kohta, kus ta on oma elu kautanud.

Aga kui teda keegi näeb ja ta keha ehk ka kont leidakse, siis on ka näkk, nii on mõni ka ütlenud.

E 26357 (3) < Pilistvere khk – Jaan Keller < Tuhkanow (1896)

14.

Korra elanud üks suur rikas krahv, kellel väga ilus tütar olnud. See neiu saanud ühe noormehe läbi eksiteele viidud, mis järele temal väga ilus poeglaps sündinud. Et oma häbi varjata sellepärast võtnud ta lapse Jaanipäeva õhtul enesega ühte metsa ligi, kus ta teda ära hukanud.

Peale lapse surma tunnud ta väga suurt ahastust ja kahju oma lapse pärast, nii et ta kusagil ei ole võinud olla ega teiste inimeste silma ennast anda. Meele ära heitmiseks läinud ta jõe kaldale ja hüpanud jõkke. Aga jões ei ole ta ka mitte surma ja rahu leidnud, vaid jäenud igaveste elama ja hüitakse teda näkineitsiks.

Jaanipäeva öösetel peab tema jõest väljas oma lapse hauda otsimas käima, aga ilmaski ei pea ta enam teda leidma. Kuid nii pea kui poolöö aeg möödab olla peab tema jõkke tagasi minema ja tuleva aasta jaanipäeval võib ta jälle jõest välja tulla, aga ilmaski ei leia ta seda mida ta otsib.

Sellest ajast saadik peab tema inimeste vastu viha, et ta inimesest nii raskesti petetud saanud iseäranis noorte meeste vastu. Ja kes sinna vee sisse juhtub minema, kus näkkide koht on, selle nemad ära uputavad.

Mõnikord ahvatleb ka näkk looma ehk ka mõne muu asja näol inimest vee sisse ja see inimene, kes sest aru ei saa ja vee sisse läheb saab näkist ära uputatud.

E 21318 (4) < Pärnu-Jaagupi khk, Vee v – Mart Aija (1895)

15.

Nä k i n e i u N a h k s e p p a a l l j õ e s

Õisu Kaarli vallas Peedi talus olnud pererahval ilus noor virk Anna nimega tütar. Noor tütarlaps olnud kõigidele hästi meele järele. Ta olnud naesterahva käetöö peale hästi hoolas virk ja osav, kõige töö peale mida talveaegus kodus tehtud. Kui Anna kodust väljas kaugemal kohtatel oli käinud, teda pantud igalpool tähele. Tema olnud lõbus, lahke iga ühe vasta, kas tema vaesest ehk rikamast, talu ehk mõisa kohast oli. Anna ei ole kellegide seisuse ega inimeste vahel peenemad vahet teinud. Kiriku tee olnud neile kaunis pitk, kaugel käia.

Suve aegus, kui hobostel aega olnud, siis armastanud Anna heameelega ratsahobosega sõita. Pealmine reie oli tal suveaegus, nagu moodus oli tolajal, peenike valge linane pitkrüüd, kes manni ulatas. Vankred olid tol ajal veel väga kõhnapoo-

le; need olid kõik puuratastega, ilma rauata. Rauda oli siis veel koguni kasinaste saadaval. Päälegi oli raud siis väga kallis. Kust talumees raha pidi võtma rauda osta. Kirikuteel ja sõiduteel pantud Annat tema viisakuse pärast igalpool tähele. Isiäranis veel, kiriku ukse ees, vaadanud kõigile silmad Peedi Anne peale, Tema olnud kõigidele meele pärast. Tema nägu olnud ilus ümmargune sile, lahke, ilma kellegi nurgata. Naer seisnud tal igakord huulte ümber, kui ta kellegiga rääkinud. Valged kollakad lokilised hiuksed katsivad tema ilusad pääd. Need rippunud temal ülest ja kuni vööni. Tema olnud valmis kui päris näkineid. Sellepärast olnud tema ülesastumine kõigidele meelepärast, kes teda nägid ja tundsid.

Talve aegus sõitnud Anna ilma rautamata väikese saaniga kirikusse. Peakate olnud tal talve aegus ilus nugisenahkne kübar. Need olid seal moodus jõukamatel inimestel. Tee viis läbi suure paksu laane, kus karud, hundid, rebased elasid, ikka Halliste kiriko poole: sinna sai talvel neliteist versta kodust.

Suve aegus, kui põllutöö tuli, siis pidi Anna kodune näpistö seisma, selle peale ei olnud aega mõtelda. Põllutöös olnud ta jälle niisama osav ja virk, kui omas töös talvel. Suvel tööle minnes põllule Anna käinud ikka kõige esimesena teiste ees, niisama ka tööga. Homiku üles tõustes olnud Anna kõige ennemalt riides. Väljal tööd tehes, olnud see heinal ehk põllul, olnud Anna tööga teiste ees. Tema suur virkus ja lahkus olnud väga laialt teada ja tuttav. See selle noore neiu virkus oli kaugele kuuldavaks saanud.

Temal oli palju kosilasi, ligidalt ja kaugelt käinud. Neiu ei ole aga kellegile minna tahtnud. Tema vanemad ei ole sellest asjast sugugi aru saanud, mispärast nende tütar kedagi nendest kosilastest vastu ei võtnud? Nende Anna kosilaste seas olnud mitmed, kes koguni kaugelt käinud, kes ka jõukad perepojad üteldi olevat. Mitmed neist olnud väga heast, ausast ja kuulsast perekonnast. Aga nende tütar ei ole kedagi neist omale välja valinud, ega vastu võtnud. Küll olid tema vanemad ja teised poeglapsed talle nõu annud, mõnda neist hulgast kosilastest endale välja valida ja vastu võtta. Aga kõik see nende hea, lahke nõuandmine ei ole midagi aidanud, Anna jäänud oma ettevõetud mõtetele kindlas, ei ole kellegile tema kosilastele läinud, ega vastu võtnud.

Vanemad olnud oma tütre kangekaelse oleku pärast koguni kurvad. Esite olnud nad oma tütre Anna vastu ikka veel lahked, nad arvanud ja oodanud: küll ta aega pidi mõne kosilase vastu võtma ja ära lähab.

Nad olid veel mõni aeg oodanud, aga kõik ilma asjata! Tütar ei ole ikka kedagi vastu võtnud. Siis oli ka vanemate kannatus otsa lõppenud. Pärast, kui nad seda ära nägid, et nende tütar nendega sugugi nõus ei olnud, ega neile järele ei annud, siis olid tema vanemad kindlasti ette võtnud ja teda ühte kaugemalt, aga ausast sugukonnast kosilast sundinud vastu võtma ja sellele ära minna. Tütar jäänud oma mõtetele kindlaks ja ei ole lubanud sellele sugugi minna.

Vanemad ütelnud: “See on sinu kangekaelsus, muud mitte midagi.”

Pärast käinud vanemad tütrele kangeste peale ja küsinud: “Kellele sina siis tahad minna, kui sa selle ühest kuulsast, ausast ja heast perekonnast peigmehele minna ei taha?”

Viimaste kui tema vanemad tütrele enam sugugi rahu ei annud, siis avastanud tütar omi mõttid, oli ütelnud: “Minul on siin omas külas peigmees juba ammu välja otsitud, kes mind armastab ja kellele mina olen lubanud minna. Et tema vanemate talu kehva on, siis ei ole mina seda teile julgenud välja ütelda.”

Vanemad küsinud: “Kes on siis see sinu välja valitsetud peigmees?”

Tema vastanud: “See on ligidalt Vilparti Viidik, teda olen mina omale elusaatjaks välja otsinud ja valinud. Kedagi teisi mina ei taha.”

Vanemad küsinud: “Miks sa meile enne ei ole ütelnud, oled meid nii kaua vaevanud, ja ei ütelnud ennemalt.”

Anna vastanud: “Mina arvasin ette, ega teie mind Vidrikule minna ei lase, vaid keelate mind talle minemast.”

Vanemad olid mõlemad kui ühest suust vastanud: “Seda ei ole, Vidrikule meie sind ei lase.”

Tütre kindel vastus olnud: “Kui teie mind Viidikule minna ei lase, siis ei läha mina kellegile. Enne jään vanastüdrukus, kui ühel kaugelt võerale lähan.”

Vanematel olnud üks kaugelt Karksi poolt noormees nimega Kaubi Jaan välja valitud, sellele sundinud nad Annat minna. Seal olevat peen ilus rikas talu. Kaubi rahvas olevat mõlemad ühest heast ja kuulsast perekonnast ja head inimesed.

Vanemad ütelnud: “Mis sul sinna viga minna, saad hea vaguse noore naese, kellega sul hästi hea on ära elada.”

Tütar vastanud: “Kaubi Jaan näeb jo päris loll välja, tema ei tohi kellegi inimesega rääki ega näosse vaadata. Tema ei mõista mitte kellegiga ühte sõna ilusaste mõistlikult rääkida. Mis mina ometi selle tuima, puntse mehega pean tegema? Teda mina ei taha, mina ei või teda sallida, mitte enda ligidale laske!”

Pärast kui tütar kaugemale oli läinud, siis kõnelenud vanemad isikeskes: “Las ta ajada peale esite vasta, küll ta talle pärast heaks lähab, kui ta teda enam tundma saab ja ära harjub. Või meie Anna esimene niisugune on.”

Vanemad olid pulma-asjad ilma tütre nõusolemata nii kaugele valmis seadnud, olid Kaubi Jaanile juba üttelnud: “Meie paneme oma Anna sulle ikka naises, ta on küll esite selle vastu, küll ta viimaste sinuga ära harjub ja saate kokku elada, siis on teie asjad kõik ilusaste joones.” Jaan olnud sellega rahul.

Pulma ajaks oli lehekuu viimases pooles neljapäevane päev nende poolt määratud. Pulmad pidid mõlemilt poolt suureste-uhkeste peetud saama, selleks oli juba ammu sead nuumatud, õlled tehtud, viina hästi kodu toodud. Pulmad pidid uhked ja suured saama.

Pulmapäev tuli kätte. Mõrsja ema oli kõik juba tütre laulatuseks valmis seadnud. Linik oli puhas välja otsitud, sõba oli puhtaks pestud. Valge peenike linasest riidest pitkrüüd oli ilusaste puhtas pestud. Kõik oli pulma jaoks aidas valmis, kus noor neiu suvel magas. Nagu igal pool talukohas moodus, nii oli ka siin. Pulmaõue oli ilusaste üle kõige puhtas pühitud. Noorte kasede ja õitseva toomigatega ära ehitud. Pulmad võisid hommen hommiku alustada!

Õhtu hilda võisid talitajad magama minna. Mõrsja oli küll juba ennemalt ära aita läinud ja ukse seestpoolt kinni pannud!

Magama ei ole ta mitte heitnud, seda oli asemelt tunda võinud. Temal oli isien-daga, oma mõtsetega oma kohta tegemist. See oli väga suur võitlus enda saatuse kohta. Anna oli ennast ilusaste valges mõrsjariides pannud. Valge pitk Eesti rüüd oli tal selga pantud. Kui kodus, arvata peale pooleöö kõik vagusi oli jäänud, siis oli Anna tasakeste kodust ära pagenud. Tema oli läinud üks poole versta kauguses Nahkseppa talu alla jõkke, vana Kalmete ehk Annemäe alla jõe sügavasse kohta ennast ära uputanud, kus tema pärast näkineius oli saanud.

Homikul, kui pulmatalu rahvas üles tõusid, ootasid nad mõrsjad üles tõusvat. Oli juba üle keskhomiku mööda, ei kuule aidas kedagi kobinad. Viimate tehtakse aidauks lahti.

See ei olnudki seestpoolt kinni!

Nende ehmatus olnud koguni suur! – Mõrsja kadunud!

Ei teatud ka esite kuskilt otsida. Viimate lõunapoolle kuulnud küla õitseliste käest: Anna olnud valgis mõrsjariides, kõndinud jõe poole. Mintud sinna otsima ja leitud Anna surnukeha Kalmemäe alt sügavast jõest! Siis olnud vanemate kurbdus suur! Aga see oli juba hilja! Ei saanud enam tagasi.

Pärast nähtud mõnikord sääl Kalmemäel, neljapäeva homikul, ööl näkineidu valges riides, lokiis hiustega, mis üle selja kuni vööni ulatanud, pitka valged läikvad rüüdi kandvad. Teistel öödel ei ole näkineidu seal mitte nähtud.

Kui näkineid oma väljaskäimise korral jõest välja tulnud, siis istunud neiu esite mäel olevasse kivile, seisnud istudes koguni kurvvalt seal mõne aja omas pulmaehetes. Hakanud siis enda ilusaid hiuksid lahutama, mis tal veel olles nagu kägaras jäänud. Säält teinud käigi teisele madalale künkale keda Jaanimäeks kutsutakse. Seal vanal tuttavale mäekingul käivat ta kurvvalt mõne ringi ümbre, korjavad endale kimbukese mailille. Kui tal lillekimpbke valmis saanud, lähab jälle oma vanale kohta Kalmemäele tagasi. Kui kedagi inimest ümbruses näha ei ole, siis istub näkineiu tuttavale kivile, kammib enda ilusaid hiukseid ja kuivatab neid. Kui kedagi inimest talle ligi ei tule, siis istub vagusi paigal ja laulab kogoni kurvvalt ja kaebab oma armastud Viidikud oma ilusa hõbedase lauluheliga nagu teisel pool.

Ma istun nunemäele!

Muud istvad ilumäele,

*Ilupilli neil peossa,
Ilupilli neil iessa,
Ilulaasid laua peale,
Ilukarikad käessa
Ilukannid kaendelasse,
Iluõied hõlma alla:
Ma istun munemäele,
Murepilli mull pessa,
Murelauda mull iessa,
Murelaasid laua peale,
Murekarikas käessa
Murekannid kaendelasse,
Mureõied hõlma alla.
Mullu jõin murekarika,
Tannoo juon teises täie
Kolmat täita täidetasse,
Nellat lassi lastanessa,
Viet vaati vietasse.
Kuu et tuopi tuodanessa.
Seitsmes liigub linnas sisse,
Kaheksamad kallatakse
Kümnemat maha külvatessa.*

E 49251/6 (6) < Kambja khk – Peeter Lensin (1914)

3. TAPETU

16.

Mälestusi Inglise laevastikust

Krimmi sõja ajal 1854-1855 olnud ka Balti meres prantsuse ja inglise laevu. Ühel päeval tulnud mõned laevad Abula või Pidula lahte ja jäänud sinna ankrusse. Paat tulnud maale ja mehed läinud kohaliku mõisaomaniku käest härgi ostma. Rahvajutu järele annud aga lahke mõisahärra inglastele ja prantslastele härjad muidu, toidumoonu ja vene väe jaoks korjatud anded – sokid, pesu, haavasidemed ja muud – veel pääle. See oli armulisest härrast väga tark nõu, sest vene omad laevad sel korral ju

Musta merde ei pääsenud – no kes oleks siis need asjad veel paremini venelaste kätte toimetanud kui mitte inglased!

Kui nüüd madrused härjad ära olid tapnud ja liha laeva saatnud, mindud Pidula kõrtsi, mis just mere äärde viiva tee ääres on, vene õlut ja viina proovima. Meestel mekkunud aga vene märg nii hästi, et minemise päale keegi enam ei mõtelnud. Alles õhtul, kui juba kõik purujoobnud olnud, hakatud minema. Teel läinud aga mehed tülisse, tüli pole aga seekord kühmude ja siniste silmadega lõppenud, vaid üks seltsimeestest oli hoopis vagaks jäänud. Nähes, et sõber hingamise järele jätnud, võtnud teised ja visanud surnu mädasse poriauku ning muljunud ta nõnda alla, et ta enam välja ei ole paistnud. Need poriaugud on veel praegu näha (= vanad jõgede orud, päält kinni kasvanud).

Mis nendest surmajatest ja surnumatjatest sai, pole teada. Sellest maetud inglismannist on aga siis üks väga kuri ja tugev tont sündinud, mis kõik meie omad tondid oma hirmsa hääle ja tempude poolest üle löönud. Tema tegevusväljaks oli laheäärne maa ja meri. Tema pärast jäid mitmed tarvilised reisid käimata ja ärid ajamata, kui nad just keskpäeval ei juhtunud olema.

ERM 11, 3/5 (1) < Mustjala khk. – Theodor Vaas (1922).

4. KURADI RÖÖVITUD NOORPAAR

17.

Vana tikõ tiendri

Üteh suurõh küläh, koh ka uma nõid oll, olli kosa. Tütrik käve kosäviinaga kõõ külä läbi, lask hinele kõigilt õnnõ suuvi ja mõnõ tinga, vana harinu rahvapruugi perrä, viinatopsi pandu. A nõia poolõ es lää mõrsja mitte, kink käest küll mõnõ tinga raha olõs saanu, a mitte määnestgi jumala õnnistusõ soovimist.

Nõiakõnõ pand tuud väega pahas ja vihast hinnäst väega. A nõia viha olõ-õi nalä asi. Hädä toolõ, kiä timä viha ala satas.

Nii pia kui mõrsäpaar kerigu mano mõrsäkuuli minemä läts, tull õnnõ üts suur tuulispää, haard mõlõmba õhku üles ja olli kaonu. Noordõinemiste vanõmbil ja umatsil ütlemätä suur murõ. Kõik tiidse tuud selgehe, et tuu nõia kuri tüü ol' – a kes tuo nõialõ midä tetä saa. Tohe-es kiä kurja sõnnagi üldä. Egäüts hoit hinnäst. Tuulispää oll vanatikõ esi, kes nõia nõidmise päale mõrsäpaari põrgohe vei, ja siäl poisi hinele tallipoisis, tütrigu karäpoisis pand. Nii pidi naa vaesõkõsõ siäl orjama ja elämä. A siäl elleh sai tõõsõ ni võrra targas, et jo maa päale tiid naksi tundma ja üteh kuuh nõvvo pidämä, kuis siält arr saasi paeda. Vanatikõ tiiä-äs näide nõust midägi.

Ütel hüäl pääväl, kui noorõ inemise hüä ao arvsi olõvat, pand poiss talli roosa, kes ütte luku «tpruu» pidi hõikama ja tütrik pand tahva pääle karä vitsa, kes «saisu!» pidi ütlemä. Nii niigu naistõrahvas lehmi nüsseh õks üttese. Vanatikõ tarõst kuuld õks, et orä mölõmba umah amõtih olli ja timä tiiä-äs näide pagõmisest midägi.

Kui ta näid nii terve päävä kuuld hõikvat, ja naa tarõ mano es tulõ, läts vana taa näid esi kaema, koh midägi muud nätä olõ-õs kui ruusk ja karävits. Kõrraga oll täl selge, et tiindri arr olli paenu, kes ka tuuni aoni seolõ maalõ peräle olli saanu. Suurõ rõõmuga, et vanatikõ küüdsist vallalõ sai, naksi vanast mõtõlduisi saaju pidämä. A jo saajapääva hummongu ilmu üts must mehekene sinnä ja üteli kõigõ rahva kuuldõh, kosilasõ ja mõrsä pääle näüdäteh: “Tulkõ arr tahaso! Perremiis kuts.”

Kosilanõ visas hirmsa saajarõõmu rikja üle läve rindu pite vällä. Saaju peeti edesi ja mõtõldi õdaguspoolõ laulatama minnä. Jalki tull tõõnõ viil suurõmb must miis sisse ja üteli noorõlõ paarilõ:

“Tulkõ arr tagasi! Perremies kuts.”

Toolõ anti siält uma mehine soorop ja saadõti minemä.

Õdagus poolõ läts nuurpaar kõõ saajaga üteh laulatama minemä. Siäl ilmu ka vanatikõ esi ja ta visas noorõ mõrsa merde, tugõva kosilasõ õhku tuulõs. Tütrikust sai merenäio, näkk ehk viinäks, kuis tedä kohki üldäs, a poisist sai ilma pääle tuul. Inne ei pääse naa ütski merest ei tuulõst arr, kui merevesi tossus saa ja tuult kiäki nägemä nakkas.

H II 73, 616/8 (52) < Setumaa < Põlva khk – Jaan Sandra < Saamuel Suurmägi (1906)